

POVEZANOST NEKIH POREMEĆAJA LIČNOSTI I PONAŠANJA MALOLJETNIH DELINKVENATA KOJIMA JE IZREČENA SANKCIJA DOM ZA PREODGOJ I NEKIH OBILJEŽJA STRUKTURE I SOCIJALNOG STATUSA NJIHOVIH OBITELJI¹

Milko Mejovšek

Originalni znanstveni članak

Odsjek za socijalnu pedagogiju
Fakultet za defektologiju, Zagreb

UDK: 376.5
Zaprimljeno: 01. 05. 1993.

Sažetak

Na uzorku 172 ispitanika oba spola koji su u dobi od 14 do 21 godine bili uključeni u institucionalni tretman (dom za preodgoj) analizirane su relacije između nekih poremećaja ličnosti i ponašanja i nekih obilježja strukture i socijalnog statusa obitelji.

Pomoću kanoničke korelacijske analize utvrđene su dvije distinktne skupine ispitanika u ispitivanim obilježjima.

Prvu skupinu sačinjavaju ispitanici s manje izraženim oblicima socijalnopatološkog ponašanja koji potječu iz obitelji povoljnije strukture i socijalnog statusa, a drugu oni koji uz izraženu sociopatologiju ponašanja žive u obiteljima nepovoljnije strukture i socijalnog statusa.

KLJUČNE RIJEČI: maloljetnička delinkvencija, poremećaji ličnosti i ponašanja, obitelj.

1. UVOD

Obitelj u kojoj je maloljetnik odrastao je primarna socijalna sredina koja dobrim dijelom determinira njegova obilježja ličnosti i modalitete ponašanja. U proučavanju raznih karakteristika obitelji posebna pozornost pridaje se strukturi, socijalnom (socijalnoekonomskom) statusu, socijalnopatološkim pojavama, odnosima u obitelji, kao i brizi za dijete i njegov odgoj.

Odnosi u obitelji i briga za dijete i maloljetnika, posebno za njegov pravilan odgoj i socijalnopatološke pojave u obitelji koje su s odnosima u neposrednoj svezi, značajniji su generator poremećaja u razvoju djeteta i maloljetnika i od strukture i od socijalnog statusa obitelji (Kovačević, 1981; Mejovšek i Kovačević, 1984; Mikšaj - Todorović, 1988; Momirović, Poldrugač i Bašić, 1988; Bosnar i Prot, 1989; Ajduković, 1990).

Iako od manjeg značaja i struktura i socijalni status obitelji imaju također utjecaja na poremećaje u ličnosti i ponašanju djeteta i maloljetnika, premda je veličinu tih utjecaja veoma teško egzaktno odrediti zbog svekolikog interaktivnog odnosa različitih karaktersitka obitelji.

Na temelju nekih istraživanja proizlazi da postoji značajna, ali niska povezanost između strukture, te socijalnog statusa obitelji i poremećaja u ličnosti i ponašanju njenih maloljetnih članova (Viskić - Štalec, Horga, Gredelj i Momirović, 1975; Kovačević, 1981; Mejovšek i Kovačević, 1984; Momirović, Poldrugač Bašić, 1988; Mikšaj - Todorović, 1988; Singer i Mikšaj - Todorović, 1989). Međutim, dok je povezanost sa socijalnim statusom uvijek evidentna, to se ne može tvrditi za strukturu obitelji. Prema smjeru relacija, veća vjerojatnost poremećaja u ličnosti i ponašanju postoji uz nizak socijalni status i strukturnu deficijantnost obitelji.

Kada se razmatra utjecaj socijalnog statusa obitelji i strukture obitelji na poremećaje u ličnosti i ponašanju djeteta, odnosno maloljetnika, treba obratiti pozornost i na interaktivni odnos između socijalnog statusa i strukture obitelji. Uz povoljniji socijalni status postoji i veća vjerojatnost povoljnije strukturiranosti obitelji (Mikšaj - Todorović, 1988; Singer i Mikšaj - Todorović, 1989; Hošek, Lučić i Radaković, 1991).

Prisutnost socijalnopatoloških oblika ponašanja u obiteljima maloljetnih delinkvenata i velika vjerojatnost da

¹ Ovaj je rad dio projekta: "Evaluacija modela tretmana mladih s poremećajima u ponašanju", tematska jedinica: "Evaluacija institucionalnog tretmana maloljetnika i mladih punoljetnih osoba".

i maloljetni delinkvent manifestira takve oblike ponašanja (Mikšaj - Todorović, 1988; Singer i Mikšaj - Todorović, 1989) nije nezavisna od socijalnog statusa obitelji (Mikšaj - Todorović, 1988; Singer i Mikšaj - Todorović, 1989; Mikšaj - Todorović i Mejovšek, 1990) i strukture obitelji (Mikšaj - Todorović, 1988; Singer i Mikšaj - Todorović, 1989) što potvrđuje složenost uzajamnog djelovanja raznih obilježja obitelji. Rezultati navedenih istraživanja nedvosmisleno pokazuju da uz socijalnopatološke pojave u obitelji postoji i veća vjerojatnost niskog socijalnog statusa i nepovoljne strukture obitelji.

Istraživanja novijeg datuma na djeci osnovnoškolskog uzrasta, u sklopu znanstveno - istraživačkog projekta: "Pojavni oblici poremećaja u ponašanju djece u osnovnoj školi, uvjeti života u obitelji i model pedagoškog tretmana" potvrđuju rezultate istraživanja u populaciji maloljetnih delinkvenata (Žižak i Mejovšek, 1991; Lebedina - Manzoni, 1991; Hošek, Lučić i Radaković, 1991; Poldrugač, 1991; Koller - Trbović, 1991). U tim istraživanjima analizirane su relacije između raznih obilježja obitelji i raznih indikatora razvoja djece, posebno kognitivnog razvoja i konativnog razvoja, a također i specifičnih poremećaja u ponašanju. Odnosi u obitelji i briga za odgoj djece značajniji su činitelji za razvoj djece od socijalnog statusa i strukture obitelji. I ovdje je evidentno da socijalni status obitelji djeluje kao jači generator utjecaja bitnih za opći razvoj djece od karakteristika strukture obitelji.

Slijedi kraći prikaz ovih istraživanja. Uzorak ispitanika sastojao se od 464 učenika i učenica petih razreda zagrebačkih osnovnih škola.

Žižak i Mejovšek (1991) i Lebedina - Manzoni (1991) ispitivali su kanoničkom korelacijskom analizom, odnosno kanoničkom analizom kovarijance povezanost između kognitivnih sposobnosti djece i njihovih obiteljskih prilika. Utvrđena je značajna povezanost između inteligencije djece i raznih obilježja obitelji. Povišenu inteligenciju pokazuju ona djeca koja odrastaju u obiteljima koje karakteriziraju slijedeća obilježja: povišeni obrazovni status roditelja, povišena kulturna razina obitelji, povišeni materijalni status obitelji, povoljna struktura obitelji, dobri odnosi unutar obitelji, nepostojanje socijalnopatoloških pojava u obitelji i sveopća briga za odgoj i razvoj djece. U takvim okolnostima postoje stimulativni utjecaji za razvoj kognitivnih sposobnosti. Iako su nasljedni faktori bitni za razvoj kognitivnih sposobnosti, neprijeporan je utjecaj sredine u kojoj dijete živi, posebno spomenutih obilježja njegove obitelji. Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti da su materijalni status obitelji i strukturiranost obitelji činitelji s najmanjim utjecajem. Posebno je to evidentno za strukturiranost obitelji.

Hošek, Lučić i Radaković (1991) provele su istraživanje s namjerom utvrđivanja povezanosti između konativnog razvoja djece i prilika u obitelji. Rezultati istraživanja pokazuju da je povoljan konativni razvoj djece u najvišoj korelaciji s dobrim interpersonalnim odnosima u obitelji i angažmanom roditelja u odgoju i obrazovanju djece. Niža je povezanost s materijalnim statusom obitelji, a još manja sa strukturom obitelji.

Socijalni status obitelji, odnosno socioekonomski status obitelji, najjače određuju obrazovna razina roditelja i materijalni status roditelja. Za opći razvoj djeteta bitniji je obrazovni od materijalnog statusa roditelja ili kulturna razina obitelji. To je utvrđeno za kognitivni razvoj djece (Žižak i Mejovšek, 1991). Nažalost, u analizi koju su provele Hošek, Lučić i Radaković nisu bile uključene varijable za utvrđivanje obrazovnog statusa roditelja, odnosno kulturne razine obitelji, ali se može pretpostavljati da isto vrijedi i za konativni razvoj djece.

Poldrugač (1991) i Koller - Trbović (1991) ispitivale su relacije između poremećaja u ponašanju djece i njihovih obiteljskih prilika. Utvrđeno je da veća vjerojatnost poremećaja u ponašanju postoji kod djece čiji roditelji imaju niži obrazovni status, koja žive u obiteljima niže kulturne razine, u kojima postoje socijalnopatološke pojave, kao i u onim obiteljima u kojima se ne vodi dovoljno brige o odgoju djece. U ovim obiteljima ističe se negativna uloga majke.

I u ovim istraživanjima, među varijablama obiteljskih prilika posebno su istaknute one koje ukazuju na odnose u obitelji, na prisutnost odnosno odsutnost socijalnopatoloških pojava, kao i varijable kojima se ispituju obrazovna razina roditelja i kulturna razina obitelji. Manji značaj pripada varijablama materijalnog statusa obitelji i strukturiranosti obitelji.

Rezultati navedenih istraživanja, kao i drugih istraživanja, upućuju na zaključak da su razne karakteristike obitelji u interakcijskom odnosu, da uz određena stanja i poremećaje u obitelji postoji vjerojatnost i ostalih stanja i vrsta poremećaja koji su s njima povezani. Materijalni status obitelji (kao sastavni dio socijalnog, odnosno socioekonomskog statusa) nije od većeg značenja za opći razvoj djece, a još je manji utjecaj strukture obitelji.

Da struktura obitelji nije značajniji čimbenik pokazuje i istraživanje K. Bosnar i Prota (1989) provedeno na jednom reprezentativnom uzorku mladih punoljetnih osoba. Ispitivana je povezanost između raznih obilježja obitelji i kognitivnog statusa ispitanika. Među varijablama obiteljskih karakteristika dominirale su varijable strukturiranosti obitelji u kojima su ispitanici odrasli. Niti jedna od tih varijabli nije bila u substancijalnoj korelaciji s kognitivnim statusom.

Cilj ovog istraživanja sastoji se u utvrđivanju relacija između nekih poremećaja ličnosti i ponašanja maloljetnih delinkvenata koji su u dobi od 14 do 21 godine života bili uključeni u institucionalni tretman (dom za preodgoj) i nekih obilježja strukture i socijalnog statusa njihovih obitelji. Podaci o ličnosti i ponašanju, te obiteljskim prilikama odnose se na period u kojem su ispitanici počinili glavno krivično djelo na temelju kojeg je i donesena odluka suda o upućivanju u dom za preodgoj.

2. METODA

Podaci za ovo istraživanje prikupljeni su iz dokumentacije Okružnog suda u Zagrebu, za 172 osobe oba spola, koje su u dobi između 14 i 21 godine života, u periodu od 1982. do 1990. godine bile uključene u institucionalni tretman (dom za preodgoj). U uzorak ispitanika ušle su one osobe za koje su bili dostupni svi traženi podaci.

Podaci su organizirani u tri logička skupa varijabli: ličnost i ponašanje, struktura obitelji i socijalni status obitelji. U obradi podataka drugi i treći skup varijabli tretirani su kao jedinstveni skup varijabli.

Ličnost i ponašanje:

1. Mentalna retardacija (1. ne, 2. da)
2. Neuroza (1. ne, 2. da)
3. Agresivnost (1. ne, 2. da)
4. Prekomjerno konzumiranje alkohola (1. ne, 2. da)
5. Konzumiranje droga (1. ne, 2. da)
6. Skitnja (1. ne, 2. da)
7. Bježanje od kuće (1. ne, 2. da)
8. Prosjačenje (1. ne, 2. da)
9. Promiskuitet (1. ne, 2. da)
10. Druženje s asocijalnim osobama (1. ne, 2. da)
11. Specifična psihofizička obilježja (1. ne, 2. da)

Struktura i socijalni status obitelji:

1. S kim ispitanik živi u vrijeme počinjenja glavnog krivičnog djela (1. s oba roditelja, 2. s jednim roditeljem, 3. kod šire obitelji, 4. u ustanovi, 5. drugo)
2. S kim je maloljetnik živio ranije (1. samo u roditeljskoj kući, 2. djelomično izvan roditeljske kuće, 3. samo izvan roditeljske kuće)
3. S koliko osoba maloljetnik živi u domaćinstvu u vrijeme počinjenja glavnog krivičnog djela (1. sam, 2. s 1 ili 2 osobe, 3. s 3 ili 4 osobe, 4. s više od 4 osobe)
4. Bračnost ispitanika (1. bračno dijete, 2. vanbračno dijete)
5. Da li su roditelji maloljetnika živi u vrijeme počinjenja glavnog krivičnog djela (1. oba roditelja živa, 2. samo jedan roditelj živ, 3. nisu)
6. Da li roditelji maloljetnika žive zajedno u vrijeme počinjenja glavnog krivičnog djela (1. da, 2. ne)
7. Da li su roditelji maloljetnika razvedeni (1. ne, 2. da)

8. Položaj djeteta u obitelji (1. jedinac, 2. najmlađe dijete, 3. srednje dijete, 4. najstarije dijete)
9. Koliko ispitanik ima braće ili sestara (1. jedinac, 2. jednog, odnosno jednu, 3. dvoje, 4. troje, 5. više od troje)
10. Doseljenost obitelji iz: (1. starosjedioci, 2. glavnog grada Republike ili sjedišta okružnog suda, 3. sjedišta općine, 4. mjesta koje nije sjedište općine)
11. Broj promjena mjesta boravišta obitelji nakon rođenja maloljetnika (1. nisu mijenjali boravište, 2. jednom, 3. dva puta, 4. više od dva puta)
12. Školska sprema oca (1. viša ili visoka, 2. srednja, 3. nezavršena srednja, 4. osnovna, 5. nezavršena osnovna)
13. Školska sprema majke (1. viša ili visoka, 2. srednja, 3. nezavršena srednja, 4. osnovna, 5. nezavršena osnovna)
14. Zaposlenost oca (1. da, 2. ne)
15. Zaposlenost majke (1. da, 2. ne)
16. Zaposlenost oca u inozemstvu (1. nije radio, 2. radio je)
17. Zaposlenost majke u inozemstvu (1. nije radila, 2. radila je)
18. Tko se pretežno bavi odgojem maloljetnika (1. oba roditelja, 2. jedan roditelj, 3. baka i/ili djed, 4. druga rodbina, 5. druge osobe, 6. nitko)
19. Da li se roditelji bave samo poljoprivredom (1. da, oba roditelja, 2. da, jedan roditelj, 3. niti jedan roditelj)
20. Društvena angažiranost oca (1. da, 2. ne)
21. Društvena angažiranost majke (1. da, 2. ne)
22. Društveno - politička angažiranost oca (1. da, 2. ne)
23. Društveno - politička angažiranost majke (1. da, 2. ne)
24. Obitelj stanuje (1. u vlastitoj kući, 2. u vlastitom stanu, 3. imaju stanarsko pravo, 4. kao podstanari)
25. Ekonomski status obitelji (1. iznad prosjeka 2. prosječan, 3. slab, 4. veoma loš)

U obradi podataka utvrđena je kanonička povezanost između skupa varijabli ličnosti i ponašanja, te skupa varijabli strukture i socijalnog statusa obitelji. Primjenjena je standardna biortogonalna kanonička korelacijska analiza Harolda Hatellinga uz dodatnu transformaciju značajnih kanoničkih faktora u jednostavnu strukturu definiranu maksimaliziranjem varimax kriterija (program CANCAN iz programoteke SRC-a u Zagrebu).

3. REZULTATI

Pomoću standardne biortogonalne kanoničke korelacijske analize H. Hotellinga dobivena su dva para kanoničkih varijabli, odnosno faktora koji su u međusobno značajnoj korelaciji. Nakon transformacije njihove

vi odnosi nisu se bitnije promijenili, kanonički faktori u paru ostali su u gotovo istoj korelaciji, a oni koji nisu u paru zadržali su i dalje praktički ortogonalan odnos.

Na temelju sudske evidencije mogli su se prikupiti nažalost, samo vrlo općeniti podaci o ličnosti maloljetnih delinkvenata, rezimirani u svega tri binarne varijable (nisu poznati niti postupci, odnosno testovi pomoću kojih je utvrđena mentalna retardiranost, neurotizam, i agresivnost). Uz ove globalne informacije o ličnosti prikupljeni su i podaci o socijalnopatološkom ponašanju. Ipak, i uz svu manjkavost, podaci omogućuju makar uvid u osnovna obilježja ličnosti i ponašanja maloljetnih delinkvenata.

Rezultati kanoničke korelacijske analize omogućuju razlikovanje dvije distinktno skupine ispitanika, uzevši u obzir sve promatrane varijable ličnosti i ponašanja, te obitelji.

Prva skupina ispitanika opisana je manjom vjerojatnosti mentalne retardacije i socijalnopatološkog ponašanja, životom u roditeljskom domu, u maloj obitelji, povišenom naobrazbom roditelja, zaposlenosti roditelja, pogotovo majke, pretežitim odgojnim utjecajem oba roditelja i povoljnim ekonomskim statusom obitelji.

Druga skupina ispitanika opisana je većom vjerojatnosti mentalne retardiranosti, manjom vjerojatnosti neurotizma i većom vjerojatnosti socijalnopatološkog ponašanja, životom u višečlanoj obitelji, promjenama mjesta boravišta obitelji, sniženom naobrazbom roditelja, nezaposlenosti roditelja, nedostatnim odgojnim utjecajem roditelja, društvenom neaktivnosti roditelja, društveno - političkom neangažiranosti oca i nepovoljnim ekonomskim statusom obitelji.

Tablica 1.

Značajnost kanoničkih korelacija

	Korelacija	Determinacija	HI-kvadrat	St. slobode	P
1	.70	.49	381.80	275	.000
2	.62	.39	277.42	240	.049

Tablica 2.

Korelacije transformiranih kanoničkih varijabli

	Obitelj	
	F1	F2
Ličnost i F1	.70	.01
Ponašanje F2	-.05	.63

Tablica 3.

Transformirani koeficijenti (X) struktura (F) i krosstruktura (C) u prostoru ličnosti i ponašanja

	X ₁	X ₂	F ₁	F ₂	C ₁	C ₂
1	-.38	.35	-.52	.35	-.38	.22
2	.19	-.35	.01	-.40	.03	-.25
3	-.15	.03	-.15	-.03	-.10	-.02
4	-.40	.10	-.36	.15	-.26	.09
5	-.09	-.04	-.19	-.03	-.13	-.02
6	.04	-.02	-.18	.22	-.14	.13
7	-.12	.13	-.20	.34	-.15	.21
8	-.47	.29	-.55	.42	-.40	.26
9	-.09	-.07	-.13	.04	-.09	.03
10	.00	-.02	-.17	.04	-.12	.03
11	-.63	-.73	-.53	-.78	-.33	-.50

Tablica 4.

Transformirani koeficijenti (X) struktura (F) i krosstruktura (C) u prostoru strukture i socijalnog statusa obitelji

	X ₁	X ₂	F ₁	F ₂	C ₁	C ₂
1	-.52	.15	-.58	.14	-.40	.12
2	-.24	-.21	-.52	-.04	-.36	.00
3	-.06	.37	-.25	.34	-.17	.23
4	-.05	-.09	-.24	-.03	-.16	-.01
5	-.34	-.11	-.30	.05	-.21	.05
6	.48	.08	-.19	-.11	-.14	-.06
7	-.18	-.14	.01	-.11	.01	-.07
8	-.02	-.10	.05	.07	.04	.04
9	.23	.36	-.05	.37	-.03	.23
10	-.15	-.08	-.13	-.01	-.09	.00
11	-.13	.21	-.19	.25	-.13	.17
12	.07	.17	-.22	.35	-.15	.23
13	-.02	-.08	-.26	.29	-.18	.20
14	-.04	-.03	-.19	.19	-.13	.13
15	-.45	.01	-.52	.20	-.36	.15
16	.07	-.30	-.12	-.16	-.09	-.10
17	-.15	.37	-.29	-.04	-.20	-.01
18	.12	.00	-.38	.12	-.27	.09
19	.12	.08	.17	.01	.12	.00
20	.02	-.13	.06	.22	.04	.13
21	.32	.40	.23	.39	.16	.23
22	.20	.72	.18	.59	.13	.36
23	-.09	.18	-.01	.05	-.01	.03
24	.14	-.14	.05	-.08	.04	-.05
25	-.33	.10	-.45	.24	-.31	.17

U pogledu neurotizma i agresivnosti, veća je vjerojatnost neurotskog ponašanja u prvoj skupini ispitanika, a agresivnost je nešto vjerojatnija u drugoj skupini ispitanika. Valja međutim, istaknuti da su mentalna retardiranost, neurotizam i agresivnost u usporedbi s općom populacijom značajno više izraženi u populaciji najtežih maloljetnih prijestupnika (onih kojima je izrečena sankcija upućivanja u dom za preodgoj). Isto naravno vrijedi i za socijalnopatološko ponašanje.

Prva skupina ispitanika pripada naizgled normalnim, prosječnim građanskim obiteljima povoljnog socijalnog statusa. Druga skupina ispitanika pretežno pripada obiteljima doseljenim u grad iz manjih mjesta, obiteljima nastanjenim u siromašnim predjelima gradske periferije. Postavlja se zanimljivo pitanje: Zašto je u drugoj skupini manja vjerojatnost neurotskog ponašanja?

Ispitanici u drugoj skupini tendiraju ka niskom kognitivnom statusu, dobrim dijelom i mentalnoj retardaciji. Poznato je da u općoj populaciji postoji niska negativna povezanost između inteligencije i neurotizma, što izgleda ne vrijedi za populaciju niskog kognitivnog statusa. Dobiveni rezultati potkrijepljuju hipotezu o nelinearnosti korelacije između inteligencije i neurotizma u populaciji mentalno retardiranih osoba, odnosno općenito osoba kojih je kognitivni status znatno ispod općeg prosjeka.

U drugoj skupini obitelj uopće ne funkcionira kao obitelj, nema interpersonalne komunikacije ili je svedena na minimum, svatko se sam brine o sebi po načelu biološkog održanja. Osobe ispodprosječne inteligencije teže uviđaju probleme ili se na njih ne obaziru, nisu toliko opterećene moralnim standardima i osjećajima krivnje koji iz njih proizlaze, niti im se oni intenzivnije nameću u njihovim obiteljima. Odnosi su od malena "tvrdi", emocionalno "skućeni". U obiteljima ispitanika prosječne inteligencije iz prve skupine, vjerojatnije su emocionalne napetosti i kao uzrok i kao posljedica delinkventnog ponašanja maloljetnika. Interpersonalni su odnosi duboko uzdrmani, sukobi i tenzije kumuliraju, maloljetnik je učestalo izložen prijekoru i osjećaju krivnje. Takvo razmišljanje samo se po sebi nameće kada je riječ o obitelji naizgled posve normalnoj u kojoj živi maloljetnik koji se odaje težim oblicima delinkventnog ponašanja. U drugoj skupini prevladava u obitelji "atmosfera ravnodušnosti, nebrige i nezainteresiranosti". Sve se svodi na svakodnevno preživljavanje bez velikih uzbuđenja, sve se prima ravnodušno kao neminovnost. U obiteljima prve skupine, međutim, veoma su duboke traume i svakodnevne krize.

Izvjesno je da se radi o dva različita tipa obitelji. U tretmanu su zbog toga nužni i različiti pristupi. U prvom tipu obitelji tretman bi trebalo zasnivati na izgradnji interpersonalne komunikacije, dok drugi tip obitelji zahtijeva šire intervencije društvene zajednice.

LITERATURA

1. Ajduković, M.: Karakteristike odgoja u porodici u relaciji s patologijom porodice i poremećajima u ponašanju mladih počinitelja krivičnih djela, Savjetovanje na temu: Delinkvencija mladih, Varaždin, 9 - 11. travnja 1990.
2. Bosnar, K. i Prot, F.: Relacije indikatora porodičnog statusa i kognitivnih sposobnosti, Primijenjena psihologija, 1989, 10, 211 - 216.
3. Hošek, A., Lučić, Z. i Radaković, S.: Prilog proučavanju utjecaja prilika u obitelji na razvoj nekih osobina ličnosti, Defektologija, 1991, 27, tematski broj, 189 - 197.
4. Koller - Trbović, N.: Aktualne karakteristike obitelji djece stare 11 godina u relaciji s modalitetima poremećaja u njihovom ponašanju, Defektologija, 1991, 27, tematski broj, 87 - 105.
5. Kovačević, V.: Problemi resocijalizacije maloljetnika s delinkventnim ponašanjem, Fakultet za defektologiju i Izdavački centar Rijeka, Zagreb - Rijeka, 1981.
6. Lebedina - Manzoni, M.: Aktualne obiteljske prilike djece stare 11 godina u relaciji s nekim njihovim kognitivnim osobinama, Defektologija, 1991, 27, tematski broj, 175 - 181.
7. Mejovšek, M. i Kovačević, V.: Povezanost nekih socijalnih stavova i socijalnih karakteristika maloljetnika nakon zavodskog tretmana, Primijenjena psihologija, 1984, 5, 15 - 23.
8. Mikšaj - Todorović, Lj.: Obiteljske i socio - demografske karakteristike maloljetnih delinkvenata u SR Hrvatskoj i povezanost s nekim oblicima poremećaja u ponašanju, Disertacija, Fakultet za defektologiju, Zagreb, 1988.
9. Mikšaj - Todorović, Lj. i Mejovšek, M.: Kanoničke relacije između sociopatoloških pojava i socioekonomskog statusa porodica maloljetnih delinkvenata, Defektologija, 1990, 26, 87 - 94.

10. Momirović, K., Poldrugač, Z. i Bašić, J.: Kanoničke relacije ponašanja delinkvenata i njihovih psiho - socijalnih obilježja, Defektologija, 1988, 24, 77 - 86.
11. Poldrugač, Z.: Neke nepromjenjive karakteristike obitelji učenika V. razreda osnovne škole i modaliteti poremećaja u njihovom ponašanju, Defektologija, 1991, 27, tematski broj, 71 - 86.
12. Singer, M. i Mikšaj - Todorović, Lj.: Delinkvencija mladih, Globus, Zagreb, 1989.
13. Viskiće - Štalec, N., Horga, S., Gredelj, M. i Momirović, K.: Relacije kognitivnih i konativnih dimenzija i socioloških karakteristika kod maloljetnih delinkvenata, Defektologija, 1975, 11, 2, 20 - 55.
14. Žižak, A. i Mejovšek, M.: Kognitivne sposobnosti djece osnovnoškolske dobi i njihove porodične prilike, Defektologija, 1991, 27, tematski broj, 183 - 188.

RELATION BETWEEN SOME PERSONALITY DISORDERS AND BEHAVIOUR OF JUVENILE DELINQUENTS WHO WERE GIVEN INSTITUTIONAL REEDUCATIONAL SANCTION AND SOME FEATURES OF STRUCTURE AND SOCIAL STATUS OF THEIR FAMILIES

Summary

Relations between some personality and behaviour disorders and some features of the structure and social status of a family are analyzed on the sample of 172 persons of both sex undergoing institutional re - educational treatment at the age of between 14 and 21.

Two distinct groups of subjects are established by canonical correlation analysis. One group comprises with slightly manifested forms of socio - pathological behaviour, who come from families of more favourable structure and social status. The other group comprises subjects whose socio - pathological behaviour is more obvious and who come from families of less favourable structure and social status.

KEY WORDS: juvenile delinquency, personality and behaviour disturbances, family